

دانشگاه پیام نور

دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی

پایان‌نامه

برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته‌ی آموزش زبان فارسی
عنوان:

کاربرد و تاثیر فناوری‌های جدید در آموزش زبان فارسی در مقطع

راهنمایی شهرستان بوکان

نگارش: بهنام بهشتی اوغول‌بیگ

استاد راهنما: دکتر بلقیس روشن

استاد مشاور: دکتر داود کریم‌زادگان‌مقدم

تاریخ: اسفندماه ۱۳۸۸

دانشگاه پیام نور
دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی

پایان‌نامه

برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته‌ی آموزش زبان فارسی

عنوان :

کاربرد و تاثیر فنآوری‌های جدید در آموزش زبان فارسی در مقطع راهنمایی شهرستان بوکان

نگارش: بهنام بهشتی اوغول‌بیگ

استاد راهنما: دکتر بلقیس روشن

استاد مشاور: دکتر داود کریم‌زادگان‌مقدم

تاریخ: اسفندماه ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به: پدر و مادرم و همدمی معلمان و دبیران صبور و زحمتکش

و همسر صبور و مهربانم

و غنچه‌ی خوش بوی زندگی مان دخترم ریحانه

سپاسگزاری

شکر و سپاس بی‌کران خداوندی را که توفیق کسب علم و دانش را در سایه‌ی الطاف و عنایاتش به ما ارزانی داشت.

بدین وسیله از زحمات بی‌شائبانه و صادقانه‌ی استاد ارجمند سرکار خانم دکتر بلقیس روشن که با راهنمایی‌های ارزنده و حکیمانه‌ی خود در تمام مراحل پژوهش اینجانب را یاری نموده و همواره با روی گشاده و مملو از محبت و مهربانی راهنمایی‌ام کرده‌اند؛ نهایت تشکر را دارم.

همچنین از استاد ارجمند جناب آقای دکتر داود کریمزادگانمقدم که مشاوره‌ی این پژوهش را پذیرفته و با نکته‌سنجی‌های علمی و تجربی خود مرا یاری نمودند؛ نهایت تقدیر و تشکر را دارم.

همچنین از مدیرآموزش و پرورش بوکان جناب آقای احمد رحمانی و دبیران محترم آموزش زبان فارسی که صمیمانه با ما همکاری کردند بی‌نهایت سپاس‌گزاریم.

چکیده

هدف کلی این پژوهش تسهیل در امر آموزش زبان فارسی از طریق استفاده از فنآوری‌های جدید آموزشی است. با توجه به اهمیت کاربرد و ترویج فنآوری‌های جدید در آموزش زبان‌ها این تحقیق یکی از تحقیقاتی است که به بررسی این کاربرد و تاثیر آن در آموزش زبان فارسی، زبان ملی ایران، می‌پردازد. در این تحقیق از روش پژوهشی (توصیفی-پیمایشی - مقطعی) برای فرضیه‌ی ۱ و ۲ و ۳ با ابزار پژوهش پرسش‌نامه و از روش شبه‌تجربی (طرح مقایسه‌ی گروه‌های ایستا) برای فرضیه‌ی ۴ با ابزار پژوهش آزمون استفاده شده است. جامعه‌ی آماری این پژوهش را کلیه‌ی دبیران آموزش زبان فارسی مقطع راهنمایی شهرستان بوکان تشکیل می‌دهد و دو کلاس درس متفاوت به لحاظ درجه‌بندی امکانات فنآوری‌های آموزشی انتخاب شد. اهداف جزئی این پژوهش عبارتند از: ۱) تعیین میزان استفاده‌ی فعلی از فنآوری‌های جدید در آموزش زبان فارسی مقطع راهنمایی بوکان، ۲)

تعیین میزان و نحوه‌ی تاثیر فناوری‌های نوین در آموزش زبان فارسی مقطع راهنمایی بوکان، ۳) برجسته کردن راهبردهای آموزش زبان برای عموم افراد ذی‌نفع و ۴) ارائه‌ی پیشنهادات عملی برای استفاده‌ی مناسب و متعادل معلمان و دانش‌آموزان از فناوری‌های اطلاعات در آموزش زبان فارسی مدارس راهنمایی بوکان. در مقطع راهنمایی بوکان از فناوری‌های نوین برای آموزش زبان فارسی کمتر استفاده می‌شود و اگر از فناوری‌های جدید در آموزش زبان فارسی در مقاطع راهنمایی این شهرستان استفاده شود تا میزان قابل توجهی مشکلات و نارسایی‌های این بخش کاهش می‌یابد. استفاده از تکنیک‌های متنوع آموزش الکترونیکی در آموزش زبان فارسی یادگیری زبان فارسی را آسان‌تر و از بسیاری از مشکلات و عوامل موثر در یادگیری زبان دوم می‌کاهند. اطلاع‌رسانی، مدیریت در آموزش، ایجاد کارگاه‌های الکترونیکی و هزینه به منظور ارتقاء تکنولوژی اطلاعات از جمله‌ی راهبردهای مناسب بکارگیری فناوری اطلاعات در آموزش زبان فارسی و یکسان‌کننده‌ی آموزش زبان فارسی به شمار می‌رود.

کلیدواژه‌ها: فناوری‌های جدید، آموزش، زبان دوم، زبان فارسی، شهرستان بوکان، مقطع راهنمایی

فهرست مطالب

فصل اول - کلیات پژوهش

..... مقدمه
.....
.....

۲.۰.۰
تعریف و بیان

..... مساله
.....
..... ۳.۰.۰

ضرورت و اهمیت

..... تحقیق
.....
..... ۴.۰.۰

اهداف

..... تحقیق
.....
..... ۵.۰.۰

سوال‌های اصلی

..... تحقیق
.....
..... ۶.۰.۰

فرضیه‌های

..... تحقیق
.....
..... ۶.۰.۰

تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

..... فنی
.....
..... ۷.۰.۰

فصل دوم - مبانی نظری و پیشینه‌ی تحقیق
بخش ۱: تاثیر و کاربرد فناوری‌های نوین در تدریس زبان
فارسی

۲-۱-۱-۱

..... مقدمه
.....
..... ۱۳.۰.۰

۲-۱-۲- تعریف جدید فناوری

..... آموزشی
.....
..... ۱۳.۰.۰

۲-۱-۳- فناوری

.....	تدریس.....
.....	.....
.....	۱۴.....
.....	۲-۱-۴- فناوری اطلاعات و ارتباطات
.....	.....
.....	۱۴.....
.....	۲-۱-۵- پژوهش‌هایی درباره ی فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش.....
.....	۱۶.....
.....	۲-۱-۶- کاربرد آموزشی فناوری اطلاعات و ارتباطات
.....	.....
.....	۱۷.....
.....	۲-۱-۷- برخی از قابلیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش زبان فارسی.....
.....	۱۸.....
.....	۲-۱-۸- آموزش الکترونیکی.....
.....	.....
.....	۱۹.....
.....	۲-۱-۹- آموزش الکترونیکی و رابطه ی آن با آموزش سنتی.....
.....	.....
.....	۱۹.....
.....	۲-۱-۱۰- دامنه ی آموزش الکترونیک.....
.....	.....
.....	۲۰.....
.....	۲-۱-۱۱- نکاتی در آموزش الکترونیکی.....
.....	.....
.....	۲۱
.....	۲-۱-۱۲- برخی از مزیت‌های آموزش الکترونیک.....
.....	.....
.....	۲۱.....
.....	۲-۱-۱۳- چالش‌های آموزش الکترونیکی.....
.....	.....
.....	۲۳.....
.....	۲-۱-۱۴- آموزش از راه دور.....
.....	.....
.....	.....
.....	۲۴.....
.....	۲-۱-۱۵- پیشینه ی آموزش از راه دور.....
.....	.....
.....	۲۴.....

.....	۲-۱-۱۶- آموزش از راه دور و انواع
.....	آن
.....	۲-۱-۱۷- برخی از مزایا، الف ب به کارگیری آموزش
.....	مجازی
.....	اینترنتی
.....	۲-۱-۱۸- راهکارهای حرکت به سوی آموزش مجازی
.....	اینترنتی
.....	۲۷
.....	۲-۱-۱۹- ابزارهای آموزش
.....	الکترونیکی
.....	۳۰
.....	۲-۱-۲۰- انواع رسانه‌های آموزشی و کاربرد آن در
.....	آموزش زبان
.....	فارسی
.....	۲-۱-۲۱- روش‌های یادگیری در دوره‌های آموزش
.....	الکترونیکی
.....	۳۳

بخش دوم آموزش زبان دوم (زبان فارسی)

.....	۲-۲-۱-
.....	مقدمه
.....	.....
.....	۳۴
.....	۲-۲-۲- زبان آموز و زبان
.....	دوم
.....	.....
.....	۳۴
.....	۲-۲-۳- آموزش و زبان
.....	مادری
.....	.....
.....	۳۵
.....	۲-۲-۴-
.....	دوزبانگی
.....	.....
.....	۳۸
.....	۲-۲-۵- اثرات دوزبانگی بر پیشرفت
.....	تحصیلی
.....	.....
.....	۴۰
.....	۲-۲-۶- عوامل عمده‌ی موثر در یادگیری و آموزش زبان
.....	دوم

.....	۴۳
.....	الف) سن
.....	زبان آموز.....
.....	.....
.....	۴۳
.....	ب) ویژگی‌های روان‌شناختی
.....	زبان آموز.....
.....	۴۸
.....	ج) عوامل اجتماعی - فرهنگی محیط
.....	زبان آموز.....
.....	۵۱
.....	د) ویژگی‌های زبان مادری
.....	زبان آموز.....
.....	.....
.....	۵۱
.....	۲-۲-۷- برخورد زبان مادری با زبان دوم
.....	.....
.....	۵۳
.....	۲-۲-۸- روش‌های دو زبانه
.....	شدن.....
.....	.....
.....	۵۵
.....	۲-۲-۹- دوزبانگی و پیامدهای روان‌شناختی و
.....	آموزشگاهی.....
.....	۵۶
.....	۲-۲-۱۰- آموزش و
.....	دوزبانگی.....
.....	.....
.....	۵۷
.....	۲-۲-۱۱- نگاهی به مسائل کودکان مناطق دوزبانه ی
.....	ایرانی.....
.....	۵۸
.....	۲-۲-۱۲- رابطه ی دوزبانگی و افت
.....	تحصیلی.....
.....	۶۲
.....	۲-۲-۱۳- معایب
.....	دوزبانگی.....
.....	.....
.....	۶۲
.....	۲-۲-۱۴- محاسن
.....	دوزبانگی.....
.....	.....

.....	۶۳.....
.....	۱۵-۲-۲- پیشنهادها و رهنمودهای
.....	کاربردی.....
.....	۶۳.....
.....	۱۶-۲-۲- دلایل پیچیدگی زبان
.....	دوم.....
.....	۶۴.....
.....	۱۷-۲-۲- تسلط بر
.....	زبان..... ب.....
.....	.....
.....	۶۴.....
.....	۱۸-۲-۲- مهارت خواندن و تولید مواد آموزشی برای
.....	فارسی زبانان
.....	مبتدی.....
.....	۶۵.....
.....	۱۹-۲-۲- رویکرد آموزش همزمان مهارت‌ها در آموزش زبان
.....	فارسی.....
.....	۶۵.....
.....	۲۰-۲-۲- آموزش زبان فارسی به روش پاسخ فیزیکی
.....	کامل.....
.....	۶۷.....
.....	۲۱-۲-۲- ارائه الگویی تکلیف مدار برای تدوین مطالب
.....	در متون آموزش زبان فارسی.....
.....	۶۸.....
.....	فصل سوم- روش شناسی تحقیق
.....	۱-۳-
.....	مقدمه.....
.....	.....
.....	۷۱.....
.....	۲-۳- طرح
.....	پژوهش.....
.....	.....
.....	۷۱.....
.....	۳-۳- جامعه‌ی آماری، نمونه آماری و روش نمونه
.....	گیری.....
.....	۷۱.....
.....	۳-۴- روش تعیین حجم
.....	نمونه.....
.....	.....
.....	۷۲.....
.....	۵-۳- ابزارپژوهش و شیوه‌ی گردآوری
.....	اطلاعات.....
.....	۷۳.....
.....	۶-۳- ویژگی‌های فنی پرسش
.....	نامه.....

.....
۷۳..

۷-۳- روش آماری تجزیه تحلیل

داده‌ها.....

۷۵.....

فصل چهارم- تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱-۴-

.....مقدمه

.....
۷۹.....

۲-۴- الف) تجزیه و تحلیل سوالات مربوط به مشخصات شخصی

و شغلی..... ۷۹

۳-۴- ب) تجزیه تحلیل سوالات پژوهشی یک سوالات

پرسشنامه.....

.....
۸۴.

۴-۴- تجزیه و تحلیل سوال پژوهشی شماره ی

یک.....

.....
۸۹.....

۴-۵- ج) تجزیه تحلیل سوال پژوهشی دو سوالات پرسشنامه

مربوط به سوال دو..... ۹۰

۴-۶- تجزیه و تحلیل سوال پژوهشی شماره ی

دو.....

.....
۱۰۰.....

۴-۷- د) تجزیه تحلیل سوال پژوهشی یک سوالات پرسشنامه

مربوط به سوال سه..... ۱۰۱

۴-۸- تجزیه و تحلیل سوال پژوهشی شماره ی

سه.....

.....
۱۰۷.....

۴-۹- آزمون فرضیه ی شماره ی

.....
۴

.....
۱۰۸.....

فصل پنجم - نتیجه‌گیری و پیشنهادات

-۱-۵-

	مقدمه.....
	۱۱۱.....
۲-۵- میزان استفاده از فناوری‌های جدید و راه‌های تقویت آن.....	۱۱۱.....
۳-۵- افراد و ارگان‌های فعال در آموزش زبان فارسی مقطع راهنمایی بوکان.....	۱۱۳.....
۴-۵- تسهیل آموزش و یادگیری زبان فارسی از طریق فناوری‌های نوین.....	۱۱۴.....
۵-۵- راهکارها و راهبردهای عملی نمودن آموزش زبان فارسی از طریق فناوری‌های جدید.....	۱۱۶.....
۶-۵- رعایت اصل یکسان سازی زبان ملی از طریق فناوری‌های جدید.....	۱۱۷.....
۷-۵- پیشنهاد برای تحقیق بیشتر.....	۱۱۸.....
۸-۵- محدودیت‌های تحقیق.....	۱۱۸.....

منابع و مأخذ

	منابع فارسی.....
	۱۲۰.....
	منابع انگلیسی.....
	۱۲۲.....

فهرست جداول

جدول (۲-۱) برخی از نقاط ضعف و قوت اینترنت در آموزش زبان فارسی.....	۱۵.....
جدول (۲-۲) دسته‌بندی‌های آموزش الکترونیکی.....	۲۶.....
جدول (۳-۱) آماردبیران آموزش زبان فارسی شاغل دوره‌ی راهنمایی بوکان و نمونه‌ی آماری این پژوهش.....	۷۲.....
جدول (۳-۲) تعداد سوالات و موضوعات مربوط به هر مولفه (سوال) پژوهشی.....	۷۷.....
جدول (۴-۱) توزیع فراوانی و درصد نمونه از لحاظ جنسیت.....	۷۹.....
جدول (۴-۲) توزیع فراوانی و درصد نمونه از لحاظ نوع آموزشگاه.....	۸۰.....
جدول (۴-۳) توزیع فراوانی و درصد نمونه برحسب رشته‌ی تحصیلی.....	۸۱.....
جدول (۴-۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه از لحاظ مدرک تحصیلی.....	۸۲.....
جدول (۴-۵) توزیع فراوانی و درصد نمونه از لحاظ سابقه‌ی دبیری.....	۸۲.....
جدول (۴-۶) توزیع فراوانی و درصد نمونه از لحاظ سنوات خدمت.....	۸۳.....
جدول (۴-۷) توزیع فراوانی و درصد نمونه برحسب دسترسی به اینترنت.....	۸۴.....
جدول (۴-۸) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال یک پرسش نامه.....	۸۵

- جدول (۴-۹) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال دو پرسش
 نامه ..... ۸۶.
- جدول (۴-۱۰) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال سه پرسش
 نامه ..... ۸۷.
- جدول (۴-۱۱) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال چهار پرسش
 نامه ..... ۸۸.
- جدول (۴-۱۲) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال پنج پرسش
 نامه ..... ۸۹.
- جدول (۴-۱۳) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال پژوهشی شماره یک
 ..... ۹۰.
- جدول (۴-۱۴) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال شش پرسش
 نامه ..... ۹۱.
- جدول (۴-۱۵) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال هفت پرسش
 نامه ..... ۹۲.
- جدول (۴-۱۶) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال هشت پرسش
 نامه ..... ۹۳.
- جدول (۴-۱۷) توزیع فراوانی، هـ نمره Z مربوط به سوال نه پرسش
 نامه ..... ۹۴.
- جدول (۴-۱۸) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال ده پرسش
 نامه ..... ۹۵.
- جدول (۴-۱۹) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال یازده پرسش
 نامه ..... ۹۵.
- جدول (۴-۲۰) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال دوازده پرسش
 نامه ..... ۹۶.
- جدول (۴-۲۱) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال

- سیزده پرسش
 نامه ..... ۹۷.....
- جدول (۴-۲۲) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 چهارده پرسش
 نامه ..... ۹۸.....
- جدول (۴-۲۳) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 پانزده پرسش
 نامه ..... ۹۹.....
- جدول (۴-۲۴) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 پژوهشی
 شماره
 دو ..... ۱۰۰.....
- جدول (۴-۲۵) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 شانزده پرسش
 نامه ..... ۱۰۲.....
- جدول (۴-۲۶) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 هفده پرسش
 نامه ..... ۱۰۳.....
- جدول (۴-۲۷) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 هیجده پرسش
 نامه ..... ۱۰۴.....
- جدول (۴-۲۸) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 نوزده پرسش
 نامه ..... ۱۰۵.....
- جدول (۴-۲۹) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 بیست پرسش
 نامه ..... ۱۰۶.....
- جدول (۴-۳۰) توزیع فراوانی، درصد و نمره Z مربوط به سوال
 پژوهشی
 شماره
 سه ..... ۱۰۷.....

فهرست نمودار ها

- نمودار دایره ای (۴-۱) توزیع فراوانی و درصد نمونه از لحاظ جنسیت..... ۷۹.....
- نمودار دایره ای (۴-۲) توزیع فراوانی و درصد نمونه از لحاظ نوع آموزشگاه..... ۸۰.....
- نمودار دایره ای (۴-۳) توزیع فراوانی و درصد نمونه بر حسب رشته تحصیلی..... ۸۱.....
- نمودار دایره ای (۴-۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه بر حسب مدرک تحصیلی..... ۸۲.....
- نمودار دایره ای (۴-۵) توزیع فراوانی و درصد نمونه به لحاظ سابقه دبیری..... ۸۳.....
- نمودار دایره ای (۴-۶) توزیع فراوانی و درصد نمونه به لحاظ سنوات خدمت..... ۸۳.....
- نمودار دایره ای (۴-۷) توزیع فراوانی و درصد نمونه بر حسب دسترسی به اینترنت..... ۸۴.....
- نمودار ستونی (۴-۸) توزیع فراوانی مربوط به سوال یک پرسشنامه..... ۸۵.....
- نمودار ستونی (۴-۹) توزیع فراوانی مربوط به سوال دو پرسشنامه..... ۸۶.....
- نمودار ستونی (۴-۱۰) توزیع فراوانی مربوط به سوال سه پرسشنامه..... ۸۷.....
- نمودار ستونی (۴-۱۱) توزیع فراوانی مربوط به سوال چهار پرسشنامه..... ۸۸.....
- نمودار ستونی (۴-۱۲) توزیع فراوانی مربوط به سوال پنج پرسشنامه.....

نمودار ستونی (۴-۱۳) توزیع فراوانی مربوط به سوال پژوهشی شماره ی
یک.....
۹۰ .

نمودار ستونی (۴-۱۴) توزیع فراوانی مربوط به سوال شش
پرسشنامه.....
۹۱ .....

نمودار ستونی (۴-۱۵) توزیع فراوانی مربوط به سوال هفت
پرسشنامه.....
۹۲ .....

نمودار ستونی (۴-۱۶) توزیع فراوانی مربوط به سوال هشت
پرسشنامه.....
۹۳ .....

نمودار ستونی (۴-۱۷) توزیع فراوانی مربوط به سوال نه
پرسشنامه.....
۹۴ .....

نمودار ستونی (۴-۱۸) توزیع فراوانی مربوط به سوال ده
پرسشنامه.....
۹۵ .....

نمودار ستونی (۴-۱۹) توزیع فراوانی مربوط به سوال یازده
پرسشنامه.....
۹۶ .....

نمودار ستونی (۴-۲۰) توزیع فراوانی مربوط به سوال دوازده
پرسشنامه.....
۹۷ .....

نمودار ستونی (۴-۲۱) توزیع فر ^ز مربوط به سوال سیزده
پرسشنامه.....
۹۸.....

نمودار ستونی (۴-۲۲) توزیع فراوانی مربوط به سوال چهارده
پرسشنامه.....
۹۹ .....

نمودار ستونی (۴-۲۳) توزیع فراوانی مربوط به سوال پانزده
پرسشنامه.....
۱۰۰.....

نمودار ستونی (۴-۲۴) توزیع فراوانی مربوط به سوال پژوهشی شماره ی
دو.....
۱۰۱..

نمودار ستونی (۴-۲۵) توزیع فراوانی مربوط به سوال شانزده
پرسشنامه.....

۱۰۲.....

نمودار ستونی (۴-۲۶) توزیع فراوانی مربوط به سوال هفده
پرسشنامه.....
۱۰۳.....

نمودار ستونی (۴-۲۷) توزیع فراوانی مربوط به سوال هیجده
پرسشنامه.....
۱۰۴.....

نمودار ستونی (۴-۲۸) توزیع فراوانی مربوط به سوال نوزده
پرسشنامه.....
۱۰۵.....

نمودار ستونی (۴-۲۹) توزیع فراوانی مربوط به سوال بیست
پرسشنامه.....
۱۰۶.....

نمودار ستونی (۴-۳۰) توزیع فراوانی مربوط به سوال پژوهشی شماره ی
دو.....
۱۰۷.

فصل اول

کلیات پژوهش